

подальшими діями.

Дослідження позитивного зарубіжного досвіду організації профілактики деліктів, скоєних неповнолітніми, свідчить, що в багатьох країнах успішно працює збалансована, нормативно-врегульована єдина система профілактики та попередження бездоглядності та правопорушень осіб, які не досягли повноліття, і притягнення їх до юридичної та іншої відповідальності. Вектор правозахисної та правоохоронної адміністративної діяльності всіх державних органів у даному випадку має єдиний напрямок і концентрується на досягненні однієї складної масштабної мети.

У сучасних умовах подальше вдосконалення системи протидії деліктності неповнолітніх має здійснюватися комплексно та різноспрямовано як мінімум у двох напрямках: по-перше, шляхом аналізу ефективності та усунення прогалин у наявній сукупності форм і засобів впливу; а, по-друге, шляхом дослідження позитивного закордонного досвіду та впровадження до національної системи тих елементів, що можуть стати актуальними в процесі подолання та зниження деліктності неповнолітніх.

1. Васильківська І. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти. Право України. 2004. № 1. С. 95-98.

2. Порожня В. Адміністративна деліктність неповнолітніх та її профілактика. Юридичний вісник. 2014. № 4. С. 291-296. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2014_4_62

3. Черномаз О. Б. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх на залізничному транспорті. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2006. № 34. С. 182-187. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2006_34_31

4. Закалюк А.П. Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения. М.: Юридическая литература, 1986. 191 с.

Собаченко Максим Євгенійович

курсант факультету підготовки фахівців для
підрозділів превентивної діяльності

науковий керівник:

Рижкова Світлана Анатоліївна

старший викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

На сьогодні з актуальних орієнтирів державної політики в Україні є розв'язання проблеми домашнього насильства. За даними Державної статистики від домашнього насильства страждає кожна четверта українська

сім'я, у зв'язку з чим ця проблема потребує детального вивчення з метою розробки ефективних заходів з профілактики даного явища.

До чинного Кримінального кодексу України ст. 1261 «Домашнє насильство» було введено наприкінці 2017 року, однак набула чинності ця норма 1 січня 2019 року. Відтоді на різних наукових заходах відбувається обговорення питання щодо кримінально-правової оцінки діянь, ознаки яких охоплюються ст. 126-1 КК України. Дискусії точаться навколо розв'язання питання щодо необхідності або, навпаки, – недоцільності кваліфікації домашнього насильства за сукупністю злочинів.

Відповідно до ст.126-1 ККУ «Домашнє насильство є умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [1].

У ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. зазначено більш розширене поняття домашнього насильства – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [3].

Варто зазначити, що поняття «домашнє насильство» у статті 126-1 та у Законі дещо відрізняються, а саме в наявності в ст. 1 Закону ще однієї форми вчинення цього кримінального правопорушення – «сексуальне насильство».

Відтак, це протиріччя між нормами КК України та Закону є прогалиною, навколо якої виникає низка запитань. Із вищезазначених понять можна дійти висновку, що існує чотири форми прояву насильства, а саме: фізичне, психологічне, сексуальне та економічне. Розглянемо їх основні ознаки.

– фізичне насильство, тобто, умисні насильницькі дії, що заподіяли шкоду здоров'ю і (або) фізичний біль, будь-яке інше використання фізичної сили (позбавлення волі, спонукання до вживання психоактивних речовин та інше), спроби такого насильства, а також умисна протиправна відмова в задоволенні основних потреб у догляді, турботі про здоров'я та особисту безпеку потерпілого, нездатного через вік, хвороби, інвалідність, матеріальну залежність або з іншої причини, захистити себе від насильства, що може, заподіяти шкоду його фізичному або психічному здоров'ю, фізичний біль, завдати шкоди честі та гідності його особистості, а також психічному, фізичному або особистісному розвитку [2, с. 42].

– психологічне насильство, тобто, умисне приниження честі та (або) гідності шляхом образи або клевети, висловлювання погроз вчинення сімейно-побутового насильства стосовно потерпілого, його дружини або його родичів, колишніх родичів, властивим, знайомих, домашніх тварин, переслідування, вилучення документів, що засвідчують особу, примус за допомогою погроз або шантажу до вчинення злочинів і (або) правопорушень, аморальної поведінки або дій, що становлять небезпеку для життя чи здоров'я потерпілого, а також провідним до порушення психічної та психологічної цілісності; умисне знищення, пошкодження або утримання майна потерпілого або його родичів;

– сексуальне, тобто, діяння, що посягає на статеву недоторканність або статеву свободу потерпілого, зокрема, примус до статевих стосунків за допомогою сили, погроз або шантажу, а також будь-які інші дії сексуального характеру відносно членів сім'ї, у тому числі неповнолітнім;

– економічне, тобто умисне позбавлення людини житла, їжі, одягу, лікарських препаратів, медичних виробів або інших предметів першої необхідності, майна, грошових коштів, на які він має передбачене законом право, умисне знищення чи пошкодження майна, або інше заподіяння майнової шкоди; заборона чи створення перешкод у володінні, користуванні спільним майном; відмова утримувати непрацездатних осіб, які перебувають на утриманні; примус до важкої та шкідливої для здоров'я праці, у тому числі неповнолітнього члена сім'ї, а також інші схожі дії, що викликають негативні матеріальні наслідки для потерпілого [4, с. 150].

Варто зазначити, що досить рідко можливо натрапити на родину, у якій одночасно присутні всі складові елементи сімейного насильства. Однак часто трапляються сім'ї, у яких насильство проявляється одразу в декількох аспектах, а саме у психологічному та сексуальному, фізичному та сексуальному, економічному та фізичному аспектах тощо.

Як бачимо, домашнє насильство різнобічне за характером діянь, а тому потребує ретельного аналізу. Виділення ж спеціальної кримінально-правової норми є позитивним явищем, покликаним формувати правосвідомість у суспільстві, що насильство, навіть якщо воно вчиняється в сім'ї, є злочином, а не «особистою справою». І, мабуть, не в останню чергу низький рівень правової культури, усвідомлення, що все, що відбувається в сім'ї, є приватними відносинами, сприяло «домашнім» насильникам у безкарності. Тому, є підстави сподіватися, що виділення зазначених кримінально-правових норм, спрямованих на протидію домашньому насильству, може сприяти зменшенню показників такого явища.

1. Кримінальний кодекс України Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 02.11.2021)

2. Мірошниченко О.В., Михайліна Т.В. Насильство в сім'ї: Соціально-правова сутність та засоби протидії. Вісник. 2016. С. 42

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня

2017 р. № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 5. Ст. 35. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення 02.11.2021)

4. Садонцева Л.К. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні та зарубіжному праві: порівняльний аналіз. Харків. 2019. С. 149-151.

Стариков Іван Віталійович

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

науковий керівник:

Мороз Віта Петрівна

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОЇ НАРКОМАНІЇ

Дитяча наркоманія в Україні є серйозною проблемою, що вимагає належної уваги й оцінки з боку сучасного суспільства. Своєчасна реакція громадськості на цю проблему визначає методи її вирішення та шляхи запобігання наркоманії дьтей в Україні в майбутньому.

Наркоманія досягла тривожних розмірів у всьому світі та становить значну суспільну небезпеку через широке вживання наркотиків загалом та серед дітей, зокрема збільшення злочинів, спричинених наркозалежністю, учинених під впливом наркотиків або з метою їх придбання. Із розвитком наркозалежності проступки стають все більш серйозними. Починаючи з дрібних крадіжок, шахрайства, вимагання, підробки документів, рецептурних бланків, вони йдуть шляхом більш серйозних, а потім і серйозних злочинів: розбоїв, пограбувань, убивств.

Про негативний вплив наркоманії на розвиток суспільства свідчать дослідження вітчизняних вчених щодо визначення даного поняття, зокрема, М. Хруппа, Р. Павленко та В. Семенюк зазначають, що наркоманія – це хворобливий психічний стан, а наркотизмом є антисуспільне явище, що виявляється у незаконному вживанні наркотичних або психотропних речовин, а також у вчиненні на цьому ґрунті протиправних дій із цими речовинами, відповідальність за які передбачена адміністративним та кримінальним законодавством [1, с. 121–122]. А. Закалюк вважає, що наркотизмом/наркоманією? є суспільно неприйнятне і вкрай небезпечне соціальне явище, оскільки його негативний, а подекуди й руйнівний вплив поширюється майже на всі сфери суспільства: економіку, виробництво, обороноздатність, фізичне та моральне здоров'я нації, її культуру, процес